

KUŘÁCTVÍ A NÁZORY RODIČŮ ŠKOLNÍCH DĚTÍ

SMOKING AND THE OPINIONS OF PARENTS OF SCHOOL AGE CHILDREN

DRAHOSLAVA HRUBÁ¹, IVA ŽALOUĐÍKOVÁ²

¹Lékařská fakulta MU, Brno

²Pedagogická fakulta MU, Brno

SOUHRN

V programu „Normální je nekouřit“ je věnována pozornost i úsilí o zapojení rodičů do cílené výchovy ke zdravému životnímu stylu. Zahrnuje i ochranu dětí před pasivním kouřením. Názory rodičů na tuto problematiku byly ve 2. třídě zjišťovány dotazníkem, který obsahoval 10 otázek s nabídnutými variacemi odpovědí. Kódované odpovědi byly statisticky hodnoceny testy EPI INFO. Dotazník vyplnilo a zaslalo 565 rodičů. Mezi respondenty bylo 59,9 % nekuřáků, ve 28,0 % případů kouřil jeden z rodičů a ve 12,1 % kouřili oba rodiče.

Pasivní kouření pokládá pro děti za riziko 95,5 % rodičů. V téměř pětina domácností kuřáků se doma kouří. Třetina respondentů se domnívá, že legislativa omezující kouření na veřejných místech může příznivě ovlivnit i kuřáctví doma, protože si kuřáci uvědomí, že kouřením by mohli ohrozit i příslušníky rodiny. Za dostatečnou ochranu dětí před pasivním kouřením nejčastěji pokládají rodiče kouření venku. Třetina rodin, kde kouří jeden člen a více než polovina rodin, kde kouří oba rodiče, chce nadále věnovat větší pozornost ochraně dětí před kouřením a více než 90 % souhlasí a vítá aktivitu školy v protikuřácké výchově.

Klíčová slova: normální je nekouřit, názory rodičů

SUMMARY

In the program “Non-smoking is normal”, attention is drawn to and effort made to involve parents in targeted education and bringing up of their children towards a healthy lifestyle, including their protection against passive smoking. Parents’ experience and opinions were measured in a questionnaire containing 10 questions, each with several options of answers, distributed through their children in the 2nd grade of primary school. The data were evaluated by the statistic program EPI INFO (χ^2 test).

Together 565 parents filled in the questionnaire; among them 59.9 % did not smoke, in 28.0 % families there was one smoker and in 12.1 % families both parents smoked. The majority of parents (95.5 %) agree that passive smoking is harmful for children, but almost 20 % participants described smoking at home. One third of parents believed that a ban of smoking at public places may also positively influence and reduce smoking at home because smokers shall realize that their smoking habit may also endanger members of their families. According to the opinion of the parents, to smoke outdoors is most often the way of protecting children against passive smoking. One third of families with one smoker and more than half of those with two smokers wished to pay more attention to the protection of children against smoking and more than 90 % respondents agree with and welcome the anti-smoking educational activity of the school.

Key words: „Non-smoking is normal”, parents’ opinions

Úvod

Tzv. pasivní kouření představuje pro exponovanou populaci, zejména pro děti, značné nebezpečí. Hlavním místem expozice, kterou je možno i objektivně prokázat biologickými expozičními testy (hladiny kotininu v moči, vlasech, slinách), jsou pro děti jejich domovy (10).

Proto v programu „Normální je nekouřit“, podporovaném Ligou proti rakovině a grantem MZ ČR Podpora zdraví, určeném pro žáky 1. až 3. tříd základních škol (11), je věnována pozornost i úsilí o zapojení rodičů do cílené výchovy ke zdravému životnímu stylu, a to formou různých domácích úkolů, při kterých mají s dětmi

spolupracovat. S ohledem na vysoký počet dětí, jejichž rodiče kouří, byl ve 2. etapě pro děti ze 2. tříd ZŠ kladen důraz na jejich ochranu před pasivním kouřením v domácím prostředí. Dotazník, který jsme ve druhé třídě pro rodiče připravili, měl ověřovat jejich názory na tuto problematiku.

Metodika

Dotazník byl posílán prostřednictvím dětí pouze ve třídách, kde probíhal program; stejným způsobem byly po vyplnění dotazníky shromažďovány u třídních učitelů.

telů, kteří je hromadně odesílali ke zpracování řešitelům studie. Dotazník obsahoval 10 otázek, ke každé byly nabídnuty různé varianty odpovědí, v některých případech mohli rodiče vyjádřit další názor formou volné odpovědi. Dotazník byl anonymní, v jeho závěru bylo pouze zjišťováno kuřáctví rodičů, a to, zda se na jeho vyplnění podílela matka, otec nebo oba rodiče společně. Kódované odpovědi byly zaznamenány v programu vytvořeném podle připraveného klíče a statisticky hodnoceny testy EPI INFO (χ^2).

Výsledky

Dotazník vyplnilo a zaslalo 565 rodičů žáků 2. tříd, což představuje vysokou návratnost – 81 %. Mezi respondenty bylo 59,9 % nekuřáků, ve 28 % případů kouřil jeden z rodičů a ve 12,1 % kouřili oba rodiče; 10 respondentů kuřácké chování neuvedlo. Poměr kouřících a nekouřících respondentů odpovídal informacím, které o kouření rodičů udávaly jejich děti, žáci 2. tříd, při šetření před zahájením programu ve 2. třídě.

Na otázku, zda pasivní kouření představuje pro děti riziko, odpověděla většina dotázaných (95,5 %) kladně, mezi kouřícími a nekouřícími respondenty nebyly rozdíly významné. Jen ojedinělé byly názory, že mnohem větším rizikem jsou výfukové plyny a kouřící komíny (od 8 osob = 2,2 %). Také jen málo respondentů (2,4 %) uvedlo, že riziko nedovede posoudit. Jen jeden z dotazo-

vaných rodičů zvolil variantu, že pasivní kouření vůbec dětem neškodí.

Pokud kouřili oba rodiče, pak se od nekouřících respondentů lišili významně v názorech na nutnou ochranu nekuřáků pomocí legislativy, např. zákazem kouření na veřejných místech. Kuřáci také častěji vnímají legislativní opatření jako omezování jejich svobody (tab. 1). Téměř čtvrtina respondentů neuměla posoudit, zda omezení kouření na veřejnosti ovlivní chování kuřáků doma. Naopak více než třetina dotázaných se domnívá, že ano, protože si kuřáci uvědomí, že kouřením by mohli ohrozit i příslušníky rodiny. I když rozdíly ve frekvenci odpovědí nebyly statisticky významné, byly nejčastěji uváděny v dotaznících, vyplňovaných v rodinách s jedním kuřákem. Bohužel, nejčastější (téměř 43 %) byly odpovědi skeptické, zamítavé: odpověď „NE, PROTOŽE DOMOV JE MÍSTO, KDE SI KAŽDÝ MŮŽE DĚLAT CO CHCE“ označovali častěji kuřáci, odpověď „NE, KUŘÁCI TAKTO NEBUDOU UVAŽOVAT“ byly označovány častěji nekuřáky, ale rozdíly nebyly statisticky významné.

Téměř tři čtvrtiny respondentů uvedly, že doma se nikdy nekouří, nekuřáci významně častěji než ti, kde kouří jeden či oba rodiče. V kuřáckých rodinách třetina respondentů tvrdí, že nekouří v přítomnosti dětí, naopak v téměř pětina domácností kuřáků se doma kouří (tab. 2). Mnoho kouřících rodičů nepokládalo za nutné na tuto otázku odpovědět (téměř 5 % těch, kde kouří jeden z rodičů, a 13,5 % těch, kde kouří oba rodiče).

Tab. 1: Názory na ochranu nekuřáků pomocí legislativy (% odpovědí)

	Nekuřáci	Kouří 1	Kouří oba	Celkem
Legislativní ochrana:				
je nutná a významná	97,6	96,1	80,3**	92,9
omezuje svobodu kuřáků	0,6	1,9	13,6**	2,5
nedovede posoudit	1,8	1,9	6,1*	2,4
Legislativa ovlivní domácí expozici				
ano	31,1	43,2	36,4	34,1
ne:	42,3	37,4	39,4	42,9
(1) domov je místo, kde si může každý dělat co chce				21,9
(2) kuřáci takto nebudou uvažovat				21,0
nedovede posoudit	26,6	19,4	24,2	23,0

Pozn.: Statistická významnost testována u obou skupin kuřáků k nekuřákům.

* = $p < 0,05$

** = $p < 0,01$

Tab. 2: Expozice dítěte pasivnímu kouření

	Nekuřáci	Kouří 1	Kouří oba	Celkem
Doma se nikdy nekouří***	95,8	51,1***	33,3	73,8
Nekouří se v přítomnosti dětí***	1,3	32,4***	33,3	13,5
Doma se kouří (občas/denně)	2,9	11,6**	19,9**	7,1
Neodpověděli	0,0	4,9	13,5	5,6
Odvedu dítě mimo blízkost kuřáka	68,0	63,0	66,6	64,1
Požádám kuřáka, aby nekouřil v blízkosti dítěte	28,4	30,5	27,3	28,1
Nepokládám ochranu za nutnou	2,3	5,8	10,6*	4,6
Je to věc policejních orgánů	1,3	0,7	4,5	3,2

Pozn.: Statistická významnost testována u obou skupin kuřáků k nekuřákům

* = $p < 0,05$,

** = $p < 0,01$,

*** = $p < 0,001$

Tab. 3: Názory na způsoby dostatečné ochrany dětí před pasivním kouřením (procenta odpovědí; bylo možno volit i více odpovědí)

	Nekuřáci	Kouří 1	Kouří oba	Celkem
Kouřit venku (balkón, mimo dům)	65,9	88,4***	86,6***	73,1
Kouřit u otevřeného okna	0,3	1,3	1,1	4,5
Častěji větrat	0,3	0,6	0,5	1,5
Kouřit v kuchyni, WC, koupelně	0,3	1,9	1,2	4,5
Nekouřit vůbec	34,4	10,3***	23,2	6,0**

Pozn.: Statistická významnost testována u obou skupin kuřáků k nekuřákům

** = $p < 0,01$ *** = $p < 0,001$ **Tab. 4:** Pozornost věnovaná ochraně dětí před pasivním kouřením (procenta odpovědí)

	Nekuřáci	Kouří 1	Kouří oba	Celkem
Rodiče se budou více věnovat	28,0	35,0	48,5*	31,5
Rodiče jsou s dosavadní úrovní spokojeni	68,0	56,5 *	39,0***	60,0
Není důvod ke zvláštní ochraně	4,0	8,5	12,5	8,5
Účast školy při ochraně dětí před pasivním kouřením:				
uvítá	89,2	80,0*	62,7***	82,9
souhlasí s takovou aktivitou	7,4	14,8	24,2**	11,5
nesouhlasí s takovou aktivitou	3,4	5,2	13,1	5,6

Pozn.: Statistická významnost testována u obou skupin kuřáků k nekuřákům

* = $p < 0,05$ ** = $p < 0,01$ *** = $p < 0,001$ **Tab. 5:** Názory rodičů na diskusi o kouření na veřejných místech (procenta odpovědí)

	Nekuřáci	Kouří 1	Kouří oba	Celkem
Podporuje diskusi, vyhledává názory odborníků	55,6	35,3*	19,4**	44,9
Aktivně přispívá k diskusi	10,3	5,8	7,5	8,7
Vůbec nesleduje	26,6	37,9***	34,3**	31,5
Uznává nutnost, vadí forma	6,6	20,3**	34,3***	13,5
Pokládá za útok na svobodu	0,9	0,7	4,5	1,4

Pozn.: Statistická významnost testována u obou skupin kuřáků k nekuřákům

* = $p < 0,05$ ** = $p < 0,01$ *** = $p < 0,001$

Podle vyjádření rodičů jich jen menšina (28 %) žádá kuřáky, aby nekouřili v blízkosti jejich dětí, další téměř dvě třetiny odvedou dítě mimo dosah cigaretového kouře. V tomto ohledu se liší jen odpovědi z rodin, kde kouří oba rodiče, kteří také častěji uváděli, že podobnou ochranu nepokládají za nutnou (tab. 2).

Na otázku, zda vědí, že jejich děti se mohou pohybovat v zakouřeném prostředí mimo domov, připustilo tuto možnost cca 2 % nekuřících, ale více než 10 % kouřících rodičů. Naopak, vůbec žádnou informaci nemá téměř desetina nekuřících rodičů, čtvrtina těch, kde kouří jeden z rodičů a třetina kouřících rodičů. Zájem o to, zda děti pobývají ve společenství kuřáků, je tedy nejvyšší v nekuřáckých rodinách, od nichž se frekvence odpovědí kouřících rodičů liší statisticky významně.

U dotazu, které způsoby pokládají rodiče za dostatečnou ochranu dětí před pasivním kouřením, mohli označovat i více odpovědí. Nejčastěji byla zvolena odpověď „*KOUŘIT VENKU*“, kterou označili významně častěji kuřáci než nekuřáci – celkem tři čtvrtiny respondentů. Téměř čtvrtina rodičů (třetina nekuřáků) vybrala možnost volné formulace odpovědi (téměř jednomyslně

„*NEKOUŘIT VŮBEC*“). Ostatní nabídnuté možnosti byly označovány jen ojedinělými respondenty. Možnost „*VYFUKOVAT KOUŘ NA JINOU STRANU*“ ne zvolil nikdo (tab. 3).

Většina nekuřících rodičů a více než polovina rodin, kde kouří jeden z rodičů, necítí potřebu věnovat více pozornosti ochraně dětí před pasivním kouřením. Naopak, kuřáci, ale i čtvrtina nekuřáků, potvrdili, že budou v tomto ohledu důslednější. Kolem 4 % nekuřících rodičů, ale dvakrát až třikrát více kuřáků nevidí důvod ke zvláštní ochraně (tab. 4).

Účast školy při výuce dětí o ochraně před pasivním kouřením vítá více než 80 % rodičů a dalších 11 % s takovou aktivitou souhlasí. Nesouhlasné odpovědi byly spíše ojedinělé a ve skupině rodičů, kde oba kouří, se vyskytly i názory, že škola nesmí stavět výukou o kouření děti proti rodičům (tab. 4).

Více než polovina respondentů podporuje či dokonce aktivně přispívá k diskusi o kouření na veřejných místech, zatímco téměř třetina takovou diskusi vůbec nesleduje. Přibližně 15 % respondentů diskuse vadí, nejčastěji její forma. Frekvence odpovědí kuřáků a nekuřáků se významně lišily (tab. 5).

Ve většině vyspělých zemí, včetně České republiky, jsou vyjadřována znepokojení nad vývojem rizikového chování v období puberty a dospívání. Odborníci se v zásadě shodují v tom, že vedle dědičnosti a faktorů působících v kritickém věku pubescence a adolescence má významný vliv rodina, v níž dítě prožije časné období života (3, 4).

Ve studiích zaměřených na rizikové chování dětí je obvykle největší pozornost věnována faktorům, které působí v době puberty a dospívání, kdy mladiství začínají rizikové formy chování aktivně uplatňovat (7). Prevence však spočívá především ve formování dítěte v rodině, a to od raného dětství: pozitivní citové a sociální hodnoty později usnadní vlastní identifikaci, bez zdánlivé podpory drogy (9). Proto pozitivní postoje ke kouření, pěstované v kuřáckých rodinách od nejútlejšího dětství, se obvykle uplatní v kritických obdobích experimentování s cigaretou: děti z kuřáckých rodin začínají kouřit dříve, častěji první pokusy opakují, rychleji se stávají pravidelnými kuřáky (6).

Na podporu osvojení zdravého životního stylu, konkrétně nekouření, jsou vyvíjeny různé programy, využívající prostředí škol, předškolních zařízení, případně i mimoškolních aktivit; i v České republice jich je k dispozici několik, pro různé věkové kategorie (5).

Výchova k nekouření může u dětí z kuřáckých rodin vyvolávat dilema: poznávají, že se jejich rodiče, prarodiče a jiné jim blízké osoby nechovají správně, mají obavy o jejich zdraví, mohou dokonce začít pochybovat o jejich autoritě, když si uvědomí jejich závislost na droze, kterou nechtějí nebo nemohou překonat.

Proto při koncipování programu „Normální je nekouřit“ pro první stupeň základních škol byla věnována cílená pozornost na zainteresování rodičů tak, aby se více o problematice rizika kouření dozvěděli a do ochrany dětí se aktivně zapojili. K posouzení, zda se záměr zdařil, byl vypracován dotazník pro rodiče, jehož analýzu obsahuje tato studie. Potěšitelným faktem byla vysoká návratnost a také vysoká shoda výpovědí dětí a rodičů o kuřáctví v rodinách, které byly zjišťovány nezávisle.

Výsledky dotazníkového šetření podle očekávání ukázaly na mnohé rozdíly mezi kouřícími a nekouřícími rodiči v názorech na pasivní kouření obecně a ve vztahu k jejich dětem. Na některé výsledky je ovšem nutno pohlížet velmi rezervovaně: frekvence tvrzení o odvádění dětí z dosahu kuřáků, o napomínání kuřáků, aby nekouřili v blízkosti dětí, je velmi vysoká, ale pravdivost výpovědí není možné objektivně ověřit. Rozpory jsou patrné např. ve výpovědích, v nichž téměř 95 % respondentů uvádí, že dítě odvádí z blízkosti kuřáka, či kuřáky napomíná, ale současně 8 % respondentů přiznává, že se u nich doma kouří, a dalších téměř 15 % tvrdí, že kouří doma tam, kde není dítě. Ve skupinách kouřících rodičů je srovnání ještě rozporuplnější než při hodnocení celého souboru: více než polovina přiznává, že se doma kouří a současně přes 90 % tvrdí, že brání děti před cizími kuřáky. Skupina, kde kouří jeden z rodičů, odpovídala téměř shodně jako skupina, kde kouří oba; dospělí nekouřící tedy domácí expozici dítěte pasivnímu kouření nijak výrazně neomezují.

Významnou expozici malých dětí v České republice pasivnímu kouření v jejich domovech popisuje rovněž studie ELSPAC (European Longitudinal Study of Pregnancy and Childhood – 8), která mimo jiné sleduje kuřáctví rodičů a pobyt dětí v zakouřeném prostředí. Při analýze

dat získaných při šetřeních ve 3 a v 5 letech věku téměř 5000 dětí z Brna a Znojma se ukázalo, že rozhodující význam pro ochranu předškolních dětí před expozicí pasivnímu kouření v rodině má nekuřácké chování matky. Pokud matka nekouřila, žilo v zakouřeném prostředí cca 15 až 20 % dětí, zatímco v rodinách kouřících matek bylo cigaretovému kouři exponováno 50 až 75 % dětí předškolního věku. V porovnání s výsledky vyšetření stejné kohorty v mladším věku (6 a 18 měsíců po narození), je zřejmé, že s přibývajícím věkem dětí klesá ohleduplnost kouřících rodičů či jiných členů domácnosti a počet dětí, které jsou vystaveny pobytu v zakouřených prostorách domova se zvyšuje. Docházka do předškolních zařízení v době mezi 3. a 5. rokem života významně snižovala silnou, několikahodinovou až celodenní expozici dětí v zakouřeném prostředí. Naopak víkendy představují pro děti riziko ve smyslu nárůstu zejména silné – celodenní expozice.

V odpovědích rodičů školáků ovlivňovaných programem „Normální je nekouřit“ byla nalezena vysoká frekvence názorů, že dostatečnou ochranou dětí před pasivním kouřením je kouření mimo uzavřené prostory (balkon, před domem, venku). Je sice pravda, že tento způsob sníží koncentrace chemických látek produkovaných kuřákem a že jej můžeme pokládat za určitou, ne však dostatečnou ochranu somatického zdraví; řada studií však prokázala, že separování kuřáků od nekuřáků, nebo odvětrávání kouře, nejsou spolehlivé (10). Tato řešení však nijak neodstraní vizuální expozici, která u dětí ovlivňuje jejich postoje ke kouření nežádoucím způsobem. Chování svých nejbližších pozorují, pokládají je za normu a větší – je chtějí také napodobit.

Pozitivním zjištěním je, že jen výjimečně jsou legislativní opatření zakazující kouření na veřejnosti vnímána jako omezování svobody, a to i mezi kouřícími respondenty, zatímco naprostá většina s těmito represivními zásahy státu vyslovuje souhlas. Na druhou stranu domov považuje pětina respondentů – bez rozdílu kuřáckého chování – za soukromé teritorium, kde „každý si může dělat co chce“. Je pravděpodobné, že tento názor byl vztahován pouze k možnému omezování kouření v bytě a respondenti asi neměli na mysli jeho generalizaci (na produkci hluku, zahmyzení, jiných toxikomanií, domácí násilí apod).

Je paradoxem, že nemáme plošné preventivní a represivní nástroje na ochranu dětské populace, která je k následkům kouření nejvímavější: nelze zakázat kouření v bytech či v osobních autech, podobně jako ve veřejných prostorech nebo na pracovištích. Děti na rozdíl od dospělých nemohou odejít ze zakouřeného prostředí. Přestože mnoho rodičů se staví skepticky k možnosti, že legislativní zákazy kouření na veřejných místech a pracovištích by mohly pozitivně ovlivnit chování kuřáků i v domácím prostředí, jsou zahraniční zkušenosti vcelku příznivé: popisují, že tam, kde je účinná legislativa vymezující nekuřácké veřejné prostory, jsou častěji uplatňována pravidla pro nekouření v bytech (1). Nejen to, roste i podíl osob usilujících o zanechání kouření a snižuje se počet těch, kteří začínají kouřit v dětském věku (2, 10).

Z tohoto pohledu je možno za nadějně pokládat, že až polovina kouřících respondentů z řad rodičů dětí ovlivňovaných programem „Normální je nekouřit“ přislíbila, že problematice pasivního kouření svých dětí bude nadále věnovat větší pozornost a že vítají aktivitu školy, která se v tomto ohledu také angažuje. Je možné, že větší společenská propagace ochrany dětí před pasivním kouřením

by mohla přinést určitá zlepšení a že záměry zapojit do školních programů výchovy ke zdraví vhodným způsobem také rodiče je třeba nadále rozvíjet.

Závěr

Ohlas rodičů v anketě programu „Normální je nekouřit“ ukázal, že v akceptování rizika kouření – i pasivního – a ochrany dětí před tímto rizikem jsou velké rozdíly mezi kouřícími a nekouřícími respondenty. Výsledky naznačují, že se podařilo zvýšit zájem mnoha rodičů o tuto problematiku. Pokud jsou předpoklady správné, je program „Normální je nekouřit“ dalším příspěvkem do celospolečenského úsilí o omezování kuřácké epidemie.

Poděkování:

Studie byla ekonomicky podpořena darem Ligy proti rakovině, Praha a programem MZ ČR „Podpora zdraví“ č. 9549/2006.

LITERATURA

1. Borland R, Yong HH, Cummings KM, Hyland A, Anderson S, Fong GT. Determinants and consequences of smoke-free homes: findings from the International Tobacco Control (ITC) Four Country Survey. *Tob Control*. 2006 Jun;15 Suppl 3:iii42–50.
2. Farkas AJ, Gilpin EA, White MM, Pierce JP. Association between household and workplace smoking restrictions and adolescent smoking. *JAMA*. 2000 Aug 9;284(6):717–22.
3. Hamanová J, Hellerová P. Syndrom rizikového chování v dospívání. 1. část. *Českoslov Pediatr*. 2000;55(6):380–7.
4. Hamanová J, Hellerová P. Syndrom rizikového chování v dospívání. 2. část. *Prevence. Českoslov Pediatr*. 2000;55(7):466–73.
5. Hrubá D. Primárně preventivní protikuřácké programy v České republice. *Hygiena*. 2001;46(3):157–64.
6. Hrubá D, Zachovalová L, Kyasová M, Matějová H. Začátky kouření českých adolescentů. *Hygiena*. 2003;48(1):29–41.
7. Králíková E, Kozák J, Rameš J. Mládež a kouření v ČR. *Českoslov Pediatr*. 1995;50:681–4.
8. Kukla L, Hrubá D, Tyrlik M. Některé aspekty rodinného prostředí českých dětí. Výsledky studie ELSPAC. *Českoslov Pediatr*. 2006;61(6):357–64.
9. Matějček Z. Nové pohledy na psychické potřeby dětí. *Čas Lék Čes*. 1993;132(10):289–92.
10. US Department of Health and Human Services The health consequences of involuntary exposure to tobacco smoke: a report of the Surgeon General [monograph on the Internet]. Atlanta: US DHHS, CDC; 2006 [cited 2007 Apr 5]. Available from: <http://www.surgeongeneral.gov/library/secondhandsmoke/report/>.
11. Žaloudíková I, Hrubá D. Výchovně vzdělávací preventivní program pro mladší školní věk „Normální je nekouřit“. *Pedagogika*. 2006;56(3):246–57.

PhDr. Iva Žaloudíková
Katedra psychologie Pedagogické fakulty MU
Pořící 31
603 00 Brno
E-mail: zaloudikova@ped.muni.cz